

Középiskolai MTA Alumni program az Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium és Kollégiumban

Dr. Majzinger István: Hazai emlős vadfajok szaporodása

Az Oktatási Hivatal Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központ Bázisintézményi programjaként, a Középiskolai MTA Alumni Program keretében 2024. 09. 30-án, hétfőn előadást tartott az Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium és Kollégiumban Gabnai Edit és Seres Erzsébet szervezésében, az öko munkacsoport közreműködésével Dr. Majzinger István, egyetemi docens, a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar Állattudományi és Vadgazdálkodási Intézet intézetvezetője, (munkáltatója: Szegedi Tudományegyetem, 6720 Szeged, Dugonics tér 13., lakhely települése: Orosháza).

Az előadás címe Hazai emlős vadfajok szaporodása volt. Az előadás 45 perces volt, 12.10-től – 12.55-ig tartott. Az előadáson az iskola 9-11. évfolyamos tanulói, Orosháza város általános és középiskolás tanulói (kb. 140 fő), vármegyei általános és középiskolai tanárok (kb. 30 fő) és a Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központ főosztályvezetője, Simon Nóra Edina valamint munkatársai vettek részt.

Minden élőlény, élete során igyekszik szaporodási sikerét maximalizálni. A sikerességet a „fitness” (rátermettség) mutatja, ami az életképes utódok számában jut kifejezésre. A szaporodási siker maximalizálására igen változatos stratégiák alakultak ki az evolúció során, mindamellett, hogy az emlősök esetében a szaporodás biológiai-fiziológiai alapjai közösek: neuro-hormonális szabályozás környezeti (elsősorban a fotoperiódus és a hőmérséklet) hatások általi befolyással. A változatosság a különféle párzási rendszerekben, módokban és az utódnevelés mikéntjében ölt testet. E tekintetben a legkülönbözőbb, gyakran nagyon „finomra hangolt” stratégiákkal találkozhatunk az állatvilágban, és ez nincs másképpen hazai vadfajaink esetében sem. A szaporodás folyamata tágabb értelemben az ivaréréssel kezdődik és az utódok felnevelésének a végéig tart. A folyamatot elejétől a végéig veszteségek kísérik, de sok múlik a „stratégián”: például sok utód minimális szülői ráfordítással, vagy kevés utód maximális szülői gondoskodással.

A gímszarvas szaporodását „bőgés”-nem nevezzük. Ideje szeptember (rövidülő nappalhossz és csökkenő hőmérséklet), és mintegy 3-4 hétig tart. Párzási rendszere poligámia (poliginia), melynek során a sikeres bikák akár 10-20 nőténnyel is párzanak. A bikák elszántan őrzik háremüket, távol tartva a rivális fajtársakat. A vemhességi idő 8 hónap, a tehén 1 borjút hoz világra májusban, amelyet 6-8 hónapig szoptat és nagyon vigyáz rá, gondos anyja.

A dámszarvas (dámvad) szaporodását „barcogás”-nak nevezzük, ideje októberre esik. Poligám faj, a sikeres bikák itt is több tehénrel párosodnak. A bikák barcogóteknőt kaparnak

és védelmezik a szomszédos bikáktól. A vemhességi idő 7,5 hónap, 1 borjat ellik májusban, a szoptatás 5 hónapig tart.

Az őz szaporodását „üzekedés”-nek nevezzük, ideje júliusban van. A bakok szaporodási sikerének feltétele a territórium birtoklása, amely már tavasszal megtörténik. Poligámia jellemzi, vemhességi ideje 10 hónap, amelyből 5 hónap embrionális diapauza. Ikrekkel ellik (2 gida), zömmel májusban. A szoptatási idő 5-6 hónap. A gidák halandósága nagyon magas a szőrmés ragadozók (róka, aranybak, kóborkutya) és a mezőgazdasági munkák (kaszálás) miatt.

A vaddisznó szaporodását „búgás”-nak nevezzük, időszaka október-január (egész évben is lehet). Jó tápláltság esetén már 6 hónapos korra ivarérett. Poligám, a kanok keresik fel a kondákat és a domináns kan párzik a kocákkal és kocasüldőkkel. Vemhességi idő 112-120 nap, alomnagyság 4-12 malac.

A mezei nyúl szaporodását „bakzás”-nak nevezzük, amely a hímeknél december – szeptember, nőstényeknél január – október között történik. Poligám, évente 3-4 almot fial (összesen 6-12 kisnyúl). Ivarérettséget 3 vagy 6 hónapos korban éri el. Szaporodásának jellemzője az indukált peteleválás és a szuperfötáció. A kisnyulakat az anya 1-2 hónapig szoptatja, nem gondos anya. A kisnyulak halandósága általában magas.

A rendszerezett, áttekinthető előadást a hallgatóság feszült figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta, mely során megismerkedhettek a fontosabb emlős vadfajaink szaporodásának jellemzőivel.

Szöveg: Dr. Majzinger István, Seres Erzsébet

Képek: Seres Erzsébet, Mikulás Rolandné

ŐZ

Létszám: 400-500 ezer

Elterjedés:

Elnevezések:

- Kifejlett hím: **bak**
- Kifejlett nőivar: **suta**
- Szaporulat: **gida**

Szaporodás: **űzekedés**

Vadállomány
(2024. évről)

bak

suta

gida